

WYKLUCZENIE CYFROWE OSÓB DOROSŁYCH – MIT CZY PROBLEM SPOŁECZNY

Wprowadzenie

Rozpowszechnienie Internetu na skalę globalną i związane z tym przeniesienie wielu aktywności społecznych do przestrzeni cyfrowej zmieniły dotychczasowe funkcjonowanie człowieka. Podążając za zmianami technologiczno-cyfrowymi, modyfikacji uległy świadczone usługi różnych branż, relacje interpersonalne, oferty instytucji publicznych, a także możliwość dotarcia do szerszego spektrum informacji. Internet umożliwił lepszą komunikację, szybszy przepływ informacji i wszechdostępność dóbr i usług bez wychodzenia z domu. Istotne wydaje się to być zwłaszcza dla osób dorosłych, osób z dysfunkcjami zdrowotnymi czy chcących wykonać wiele rzeczy w jak najkrótszym czasie. Kształtuje to nowy model człowieka – człowieka cyfrowego, informacyjnego, korzystającego z nowoczesnych technologii w celu usprawnienia i udoskonalenia swojego życia. Wydawać się zatem może, że cyfryzacja stanowi pozytywną modernizację w rozwoju jednostki. Zapewne większość społeczeństwa urodzonego w erze Internetu nie widzi możliwości życia bez dobrodziejstw technologii. Nasuwa się jednak pytanie, jak ustosunkowują się do rozwoju zasięgu Internetu pokolenia, dla których jest on wynalazkiem cywilizacyjnym, a nie wszechobecnym dobrem. Osoby w wieku senioralnym to pokolenie sprzed ery komputerów, nazywane również pokoleniem BC – before computers [Szmigielska, Bąk, Hołda 2012, s. 141]. Wszelkie próby badawcze tej grupy społecznej mają ogromny walor poznawczy, ponieważ w niedługim czasie ta grupa przestanie istnieć, a każde następne pokolenie będzie już pokoleniem cyfrowym.

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy problem wykluczenia cyfrowego osób dorosłych jest wytworem pokolenia cyfryzacji, czy społecznym problemem na miarę XXI wieku.

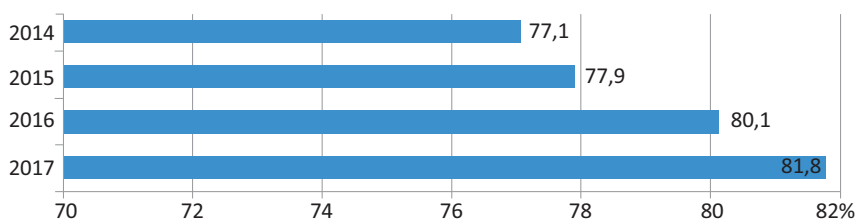
Trudno postawić jednoznaczną hipotezę, dlatego też posłuży za nią pytanie: czy wykluczenie cyfrowe osób dorosłych jest mitem czy problemem społecznym?

Cyfryzacja życia codziennego

Dostęp do zasobów Internetu jest obecnie warunkiem *sine qua non* funkcjonowania w społeczeństwie, korzystania z dobrodziejstw kulturalnych czy bycia aktywnym zawodowo. Coraz bardziej niemożliwe wydaje się bycie nieaktywnym w sieci czy niekorzystanie z e-zasobów. A jednak istnieje grupa osób, która nie wykazuje swojej aktywności w Internecie. Analizując powody, trudno wskazać na jednoznaczną przyczynę. Sytuacja taka uzależniona może być od położenia geograficznego, trudności związanych z modyfikacją dotychczasowych przyzwyczajeń, lękiem przed atakami hakerskimi, nieumiejętnością korzystania z „dobrodziejstw” Internetu czy brakiem wiedzy informatycznej. Grupa osób o takich cechach podlega kategoryzacji wykluczenia cyfrowego, inaczej e-wykluczenia.

Wykluczenie cyfrowe swoimi cechami tożsame jest z wykluczeniem społecznym. Definiuje się je brakiem możliwości dostępu do dóbr i usług potrzebnych w codziennym, społecznym funkcjonowaniu. Jak wskazują autorzy *Diagnozy społecznej 2013* [PANEK, CZAPIŃSKI 2013, s. 385], oznacza to niemożność uczestniczenia w życiu określonej wspólnoty. Przyczyna nie leży po stronie przekonań osoby wykluczonej, ale deficytów niezależnych od niej samej. Te dwa zjawiska są do siebie podobne, ale wykluczenie cyfrowe jest bardziej złożone przyczynowo. Uzależnione jest od braku fizycznego dostępu do Internetu, ale i psychologicznych przesłanek [Sawicka 2015, s. 4].

Fizyczny dostęp do Internetu z upływem lat zwiększa się. Aktualne dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) wskazują, że w roku 2017 81,8 proc. gospodarstw domowych z co najmniej jedną osobą w wieku 16–74 lata miało w domu przynajmniej jeden komputer. Wskaźnik ten z roku na rok systematycznie zwiększa się i w roku 2017 w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł o 1,7 p. procentowego.

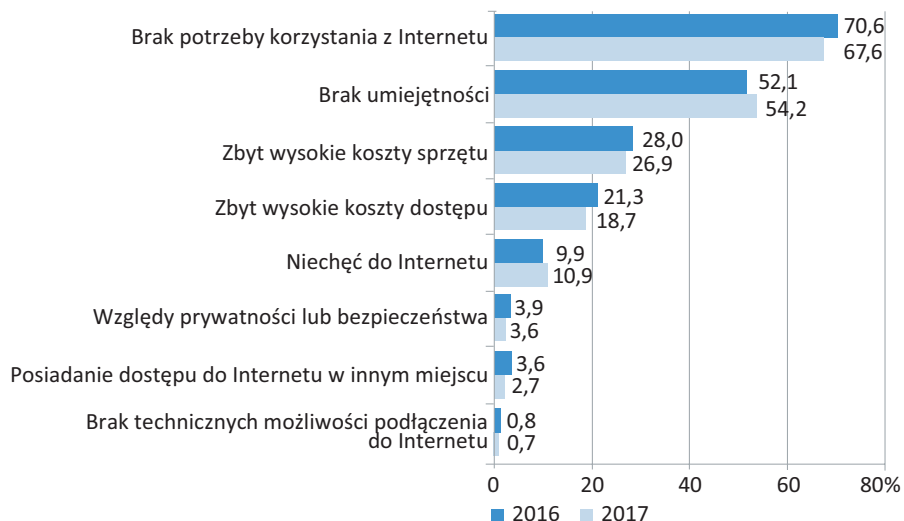
Wykres 1. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputery (w procentach ogółu gospodarstw).

Źródło: https://stat.gov.pl/download/.../spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2017.pdf

Jak wskazują dane GUS, dostęp do Internetu częściej posiadały gospodarstwa domowe rodzin posiadających dzieci. Uwzględniając klasę miejsca zamiesz-

kania (duże miasta, mniejsze miasta, obszary wiejskie), odsetek gospodarstw z Internetem większy był w miastach niż na obszarach wiejskich. Biorąc pod uwagę stopień urbanizacji, wskaźnik dostępu do Internetu najwyższy był na obszarach wysoko zurbanizowanych¹. Potwierdza to grupę przyczyn natury obiektywnej, czyli technologicznej. Lokalizacja – położenie geograficzne, urbanizacja terenu, liczebność ludności na danym terenie, a także posiadanie lub brak dzieci w gospodarstwie domowym przyczyniać się będą do dostępności Internetu w domu. Czynniki te są istotne w korzystaniu z technologii cyfrowych i nie zależą w pełni od użytkowników.

Druga grupa determinantów wykluczenia cyfrowego związana jest z przyczynami subiektywnymi użytkowników sieci. Wśród argumentów najczęściej przytaczanych przez osoby sporadycznie korzystające lub niekorzystające z Internetu są obawy związane z korzystaniem z Internetu, brak motywacji, brak umiejętności, a także brak potrzeby.

Wykres 2. Powody braku dostępu do Internetu w domu (w procentach gospodarstw bez dostępu do tej sieci).

Źródło: https://stat.gov.pl/download/.../spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2017.pdf

Dane zamieszczone przez GUS wskazują na brak potrzeby korzystania z Internetu jako dominującego czynnika braku Internetu w domu. Pozostałe są uzupełnieniem braku tej potrzeby.

¹ Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2017 roku [https://stat.gov.pl/download/.../spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2017.pdf].

Podsumowując [<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2017-roku,2,7.html>]:

- w roku 2017 przynajmniej jeden komputer w domu miało prawie 82 proc. gospodarstw domowych;
- 78 proc. gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu szerokopasmowego;
- 2/3 gospodarstw domowych jako główną przyczynę nieposiadania dostępu do Internetu w domu wskazało brak potrzeby korzystania z niego;
- 31 proc. osób w wieku 16–74 lat kontaktowało się z administracją publiczną dzięki stronie internetowej.

Jednymi z czynników warunkujących poziom rozwoju cywilizacyjnego kraju są dostęp obywateli do nowoczesnych technologii oraz stopień umiejętności posługiwania się nimi. Dlatego istotna staje się edukacja informatyczna. Ma ona na celu przezwyciężenie wszelkich barier stojących przed użytkownikami, niezależnie od ich wieku.

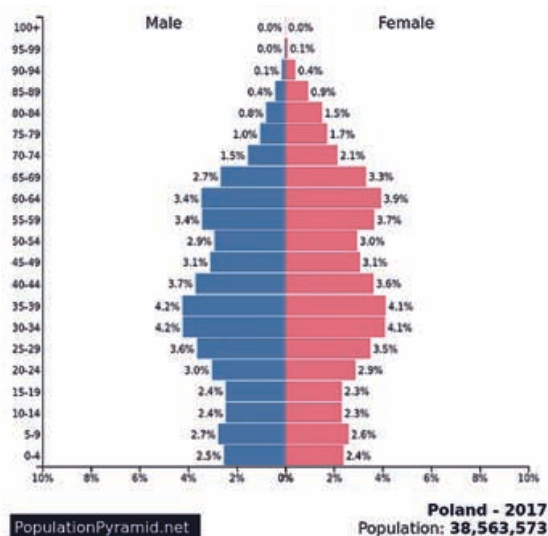
Według danych CBOS-u, odsetek osób dorosłych wśród internautów w ciągu ostatniej dekady wzrósł [Internauci 2015]. Wpływ na to mogą mieć na to szkolenia, kursy dedykowane osobom dorosłym, organizowane przez domy kultury, centra społeczne, świetlice środowiskowe, biblioteki czy wolontariaty. Uświadomienie sobie społecznego problemu, jakim jest wykluczenie cyfrowe osób dorosłych, wpłynęło na poszukiwanie działań pomocowych. Efektem tych zabiegów są dane CBOS-u [Internauci 2015, s. 1], wskazujące na zwiększenie się liczby osób korzystających regularnie z Internetu. W ostatnim roku wynosił on 64 proc.

Winy za obecny stan ucyfrzowania społeczeństwa dorosłego nie można upatrywać wyłącznie w wieku odbiorcy. Jednakże już różnica pokoleń jest czynnikiem warunkującym biegłość znajomości nowych technologii mediów, co udowodniono w badaniach dzieci i rodziców [Kowalik 2015, s. 109–128]. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji wskazuje jako przyczynę tego zjawiska relatywnie niski, w porównaniu z większością pozostałych krajów Unii Europejskiej, stan rozwoju infrastruktury szerokopasmowej, a także poziom jej wykorzystania [<https://mac.gov.pl/projekty/narodowy-plan-szerokopasmowy-i-budowa-sieci>]. Na poziom cyfryzacji osób dorosłych mają wpływ również typ gospodarstwa, miejsce zamieszkania, stopień urbanizacji, wykształcenie osób dorosłych oraz typ rodziny – z dziećmi lub bez. Jednakże z upływem lat dostęp do sieci internetowej jest tańszy, co zwiększa tendencję do mobilności w komunikacji i pozytywnie wpływa na zmiany zachowań społecznych [Kowalik 2015, s. 110].

Analiza badań własnych dotyczących cyfryzacji osób dorosłych

Jakie zatem przyczyny decydują o tym, że blisko 1/3 polskiego społeczeństwa nie korzysta z Internetu, tym samym podlegając wykluczeniu cyfrowemu.

W celu zweryfikowania problemu badawczego przeprowadzono badanie grupy osób dorosłych w wieku 55–74 lat.

Wykres 3. Piramida populacji w Polsce w 2017 roku.

Źródło: <https://www.populationpyramid.net/poland/2017> [dostęp: 5.03.2018].

Przyczyną doboru tej grupy wiekowej jest fakt, iż stanowi ona jedną z najmniejszych grup społecznych osób dorosłych w Polsce, będącą aktywną zawodowo i czynną społecznie. Osoby te nie dorastały w świecie Internetu wśród nowych technologii. Pozostała, liczna grupa osób dorosłych w przedziale wiekowym 30–39, nie może być grupą reprezentatywną, gdyż stanowi już pokolenie wzrastające podczas rozwoju Internetu i technologii, korzystające z sieci w sposób biegły.

Celem badania było określenie stopnia cyfryzacji osób starszych, a także wskazanie powodów niekorzystania lub sporadycznego korzystania przez nich z Internetu.

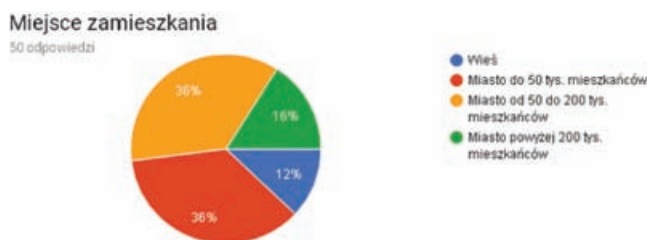
Metoda zastosowana w badaniu to sondaż diagnostyczny losowo dobranej grupy osób w wyżej wymienionym przedziale wiekowym. Technika badawcza – wypełnienie autorskiej ankiety, mającej za zadanie zweryfikowanie celu badania.

Opis metody: metoda polegała na statystycznym gromadzeniu faktów i informacji o zjawiskach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice ich rozwoju.

Zebrane i pogrupowane informacje dotyczące określonego zjawiska społecznego pozwalają ustalić ich zasięg, zakres, poziom i intensywność.

Opis techniki: pisemne udzielanie odpowiedzi na pytania tworzące świadomy, logiczny, konsekwentny i spójny zestaw pytań służących do rozwiązania problemu badawczego. Dane pozyskane w czasie badań ilościowych zostały uzupełnione o informacje pochodzące z pogłębionych wywiadów indywidualnych.

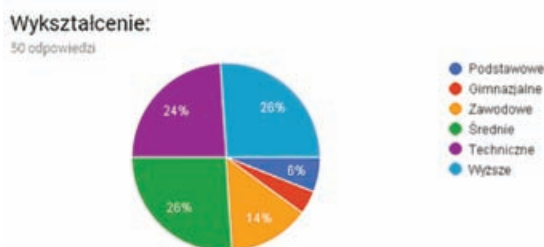
Badano osoby chętne, zarówno kobiety, jak i mężczyźni, w przedziale wieku 55–74 lata. Badanie było dobrowolne i anonimowe. W badaniu wzięło udział 75 osób. W tym 40 kobiet i 35 mężczyzn. Miejsce zamieszkania było zróżnicowane. Szczegółowy podział prezentuje wykres 4.

Wykres 4. Rozmieszczenie procentowe miejsca zamieszkania respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Analizowano również wykształcenie osób badanych. Literatura przedmiotu wskazuje je jako również istotny czynnik wykluczenia cyfrowego osób starszych. Uzyskane w badaniu wyniki prezentuje wykres 5.

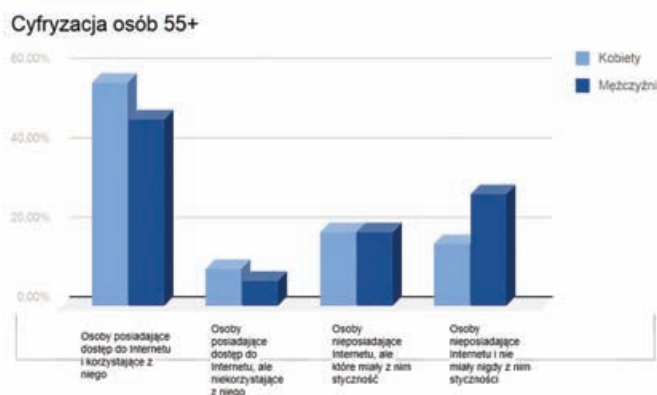

Wykres 5. Wykształcenie respondentów.

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze pytanie, jakie zadano respondentom, dotyczyło posiadania dostępu do Internetu i korzystania z niego. Otrzymane wyniki prezentuje wykres 6.

Uzyskane wyniki wskazują, iż wśród dorosłych przeważają osoby posiadające dostęp do Internetu i korzystające z niego. Kobiety wykazują większą tendencję do posiadania dostępu do Internetu aniżeli mężczyźni. Istnieje równowaga

Wykres 6. Dostęp do Internetu a korzystanie z niego według płci respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

wśród obu płci badanych w przypadku nieposiadania dostępu do Internetu i braku z nim styczności. Uzyskane wyniki można interpretować następująco:

1) Kobiety i mężczyźni nie mają dostępu do Internetu i nie korzystają z niego, ponieważ prowadzą wspólne gospodarstwo domowe bez dostępu do Internetu.

2) Kobiet korzystających z Internetu jest więcej, gdyż chętniej uczą się od dzieci i wnuków, chcąc mieć stały kontakt z rodziną.

3) Mężczyźni korzystający z Internetu to grupa otwarta na nowości lub grupa w ogóle niewidząca potrzeby korzystania z nowych technologii.

Potwierdzeniem uzyskanych wyników są cytaty wypowiedzi respondentów zaprezentowane w tabeli 1.

Tab. 1. Wypowiedzi respondentów potwierdzające uzyskane w ankiecie wyniki dotyczące dostępu i korzystania z Internetu

Wypowiedzi potwierdzające korzystanie z Internetu	Wypowiedzi negujące potrzebę korzystania z Internetu
„Nie, czasem korzystam z Internetu”	„To nie jest kwestia strachu tylko mi to w ogóle nie jest potrzebne. Co ja bym miała tam robić?”
„Nie, jeżeli jestem sama w domu, tak, jeżeli jest ktoś w domu kto mi pomoże”	„Ja po prostu tego nie umiem”
„Czasami tak. Ja korzystam z Internetu, potrafię sprawdzić sobie pewne informacje ale nie zagłębiam się w inne rzeczy.”	„Jak widzę, jak Wy młodzi, tak sprawnie się w tym poruszacie, to czuję, że to nie jest dla mnie, a jeszcze wejdę i coś zepsuję.”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rozmowy z respondentami.

Najczęściej wskazywane i wykonywane czynności przy użyciu Internetu według płci respondentów, prezentuje tabela 2.

Tab. 2. Czynności wykonywanych przy użyciu Internetu według płci respondentów

Kobiety	Mężczyźni
Komunikacja z rodziną/znajomymi (72 proc.)	Wyszukiwanie informacji (np. wydarzenia polityczne, przepisy kulinarne, informacje o świecie) (79 proc.)
Zakupy online (41 proc.)	Komunikacja z rodziną/znajomymi (68 proc.)
Oglądanie seriali, filmów, różnego rodzaju programów (52 proc.)	Edukacja własna (np. szkolenia, czytanie książek) (55 proc.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rozmowy z respondentami.

W następnym pytaniu respondenci proszeni byli o wskazanie, jak często korzystają z Internetu. Uzyskane wyniki prezentuje wykres 6.

Wykres 6. Częstotliwość korzystania z Internetu przez respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rozmowy z respondentami.

Najczęstszymi argumentami potwierdzającymi to zjawisko były tryb życia i zakres obowiązków. Jednakże znaczna część respondentów korzysta z Internetu około 2–3 razy w tygodniu.

W dalszej części badania podjęto próbę zweryfikowania powodu niekorzystania z Internetu. Wśród odpowiedzi przeważała informacja, że użytkowanie Internetu jest zbyt skomplikowane dla respondentów. W dalszej części osoby badane nie widziały potrzeby korzystania z Internetu

Wykres 7. Powody niekorzystania z Internetu przez respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

W wywiadzie pogłębianym, kiedy zapytano respondentów o powody niekorzystania z Internetu, pojawiły się odpowiedzi:

„To są rzeczy, które dla mnie są absolutnie obce. Nie wiem, za co bym się miała zabrać.”

„A jak coś zepsuję? To kto to będzie naprawiał?”

„W Internecie można wyczytać wszystko o człowieku, nie chcę podawać informacji o sobie.”

„Boję się, że mnie uzależni – dużo się teraz o tym mówi.”

„Nie podoba mi się upublicznianie swoje wizerunku w Internecie – ja nie chcę i nie będę tego robiła”

„Nie do końca wiem, z czego ja mógłby tak naprawdę jeszcze korzystać.”

Podczas badania trudności i barier użytkowania Internetu pojawiają się następujące odpowiedzi:

„Nie mam podstawowej wiedzy, od czego zacząć, a początki zawsze są najtrudniejsze. Za mojej młodości tego nie było.”

„Przyzwyczajenie sprawia, że wole zadzwonić, pójść do kogoś, zapytać, niż próbować załatwiać to przez Internet. Tradycyjne metody są łatwiejsze.”

„Nie wiem, co mam wpisywać w Google, żeby mi znalazło to czego szukam”

„Wolę kontakt bezpośredni z ludźmi, widzę emocje i jestem w stanie przeprowadzić bardziej wartościową interakcję.”

„Myślę, że te bariery wynikają z niepewności użytkowania sprzętów technologicznych. Na telefonie mam za małe literki, żeby czegoś szukać, a w komputerze czasami mam obawy, że źle coś kliknę.”

„Nie wiem, z jakich stron korzystać, żeby wybrać prawdziwe informacje.”

Podsumowanie motywacji i barier korzystania przez respondentów z Internetu prezentuje tabela 3.

Tab. 3. Motywacje i bariery relacji Internet – respondenci

Motywacje	Bariery
Świat idzie do przodu	Brak potrzeby
Kontakt z najbliższymi	Trudności w nauce
Jak już się nauczy „Internetu” to wiele spraw staje się łatwiejszych	Z Internetu korzystają głównie młodzi ludzie, starsi twierdzą, że to nie dla nich
Szybki dostęp do informacji specjalistycznych np. prawnych	Strach przed zepsuciem czegoś, kliknięciem w złe miejsce
Bycie niezależnym	Brak zaufania do informacji znalezionych w Internecie
Chęć zrozumienia tego co młodsze pokolenia robią za pomocą Internetu, np. Facebook, itp.	Problemy w obsłudze sprzętów technologicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rozmowy z respondentami.

Badania własne potwierdzają wyniki badań przeprowadzonych przez główne instytucje publiczne – CBOS i GUS. Wypowiedzi seniorów wskazują, że stanowią oni grupę zróżnicowaną pod względem umiejętności obsługi komputera i Internetu, a także nastawienia do zdobywania nowych umiejętności w zakresie informatyki i cyfryzacji. Dostrzegają korzyści, jakie można odnieść z posiadania umiejętności, i przedstawiają je swojemu otoczeniu. Wiedzę dotyczącą nowoczesnych technologii, komputerów, Internetu zdobywają dzięki wsparciu rodziny, jak i ucząc się w grupie, w czasie zajęć organizowanych specjalnie dla nich. Druga grupa osób dorosłych nie widzi potrzeby korzystania z komputera i Internetu. Bariery stanowią dla nich zbyt duża trudność w przekonaniu się do cyfryzacji, wolą pozostać w tradycyjnym dotychczasowym funkcjonowaniu.

Podsumowanie

Umiejętności technicznego posługiwania się komputerem oraz korzystania z zasobów Internetu wydają się być nieodzownym atrybutem funkcjonowania człowieka. Aktywność życiowa wydaje się niemożliwa bez takich umiejętności, a wiedza wprost niezbędna. Umiejętność biegłego z niej korzystania nie jest uznawana za element wyróżniający jednostkę w społeczeństwie, a jedynie za element istotny w jej funkcjonowaniu. Pełne uczestnictwo w życiu społecznym związane jest z umiejętnością korzystania z komputera z podłączeniem do Internetu. A jednak istnieje grupa osób, dla której postęp technologii nie jest podstawą funkcjonowania, a czynności wyparte przez nowe technologie realizują w sposób tradycyjny. Doceniają oni potrzebę rozwoju technologicznego społeczeństwa, rozumieją oczekiwania młodszych pokoleń odnośnie udogodnień płynących z korzystania z Internetu, dlatego są zainteresowani nowoczesnymi technologiami i korzystają z nich w miarę możliwości, chęci i umiejętności. Cieszy więc otwartość tej grupy społecznej na wiedzę, uczestnictwo w kursach i szkoleniach z zakresu informatyki i nowych mediów.

Większość badań prowadzonych na pokoleniu BC wskazuje jednak na niewielkie zainteresowanie cyfryzacją. Istniejący wśród tej grupy pewien odsetek korzystających z nowoczesnych technologii stanowi przykład dla rówieśników, jakie korzyści można odnieść na tym polu.

A zatem nie można generalizować pokolenia seniorów w sprawie wykluczenia cyfrowego. Trzeba być świadomym trudności, z jakimi się oni spotykają tworząc programy poświęcone rozwijaniu ich aktywności w sieci. Warto rozmawiać z „zinformatyizowanymi” osobami starszymi, skłaniając je do zainteresowania nowoczesnymi technologiami. Nowoczesne technologie kojarzone są pozytywnie.

nie, dlatego zachęcanie do nauki i korzystania z nich staje się łatwiejsze [Kuchta 2013, s. 177–178].

Według wyników badań własnych zaprezentowanych w pracy, wykluczenie cyfrowe osób dorosłych wynika znacznie częściej z braku chęci niż barier technicznych. Większość respondentów niekorzystających z Internetu nie odczuwa potrzeby, co zapewne jest skutkiem braku wiedzy, jakie możliwości daje on użytkownikom oraz obaw wobec poznawania nowych technologii. Widać jednak duży potencjał w osobach dorosłych ciekawych wiedzy i możliwości dotyczących korzystania z nowych technologii. Warto informować tę grupę społeczną na temat możliwości odbywania kursów w tym zakresie. Kluczowe jest więc nie tylko zapewnienie wykluczonym cyfrowo możliwości podnoszenia kwalifikacji, ale przede wszystkim skuteczne dostarczanie informacji o korzyściach wynikających z użytkowania Internetu. Niezbędne jest również informowanie o zagrożeniach istniejących w sieci i zabezpieczaniu przed nimi.

Wykluczenie cyfrowe osób dorosłych to nie mit ani problem społeczny, to naturalny proces przemian społeczno-technologicznych. Trudno się dziwić, że dla osób, które wzrastały w tradycyjnych warunkach, gdzie interakcja międzyludzka była możliwa podczas osobistego kontaktu, gdzie funkcje społeczne były realizowane w realnym świecie, sieć komputerowych połączeń nie budzi zachwyty i takiego aplauzu, jak u młodszych pokoleń. Wykluczenie cyfrowe nie stanowi dla nich problemu, potrafią odnaleźć się w codziennym funkcjonowaniu. Problem leży po stronie młodszego pokolenia, które ma trudności interakcji z drugą osobą bez użycia technologii informatycznych. Istotne jest oczywiście, aby niezależnie od wieku każdy człowiek miał możliwość korzystania z dobrodziejstw cyfrowych. Ważne jest tworzenie warunków rozwoju przez cyfryzację kraju, udostępnianie szerokopasmowego Internetu, szkolenia, a także uświadamianie korzyści płynących z wiedzy i umiejętności informatycznych. Takie działania przyczynią się do rozwoju ogółu społeczeństwa, powodując jednocześnie łączenie pokoleń niezależnie od wieku i miejsca przebywania.

Bibliografia

- Kowalik K., 2015, *Dzieci na „cyfrowym gigancie”, czyli co digital immigrants wiedzą, a czego nie wiedzą o digital natives. Badania dzieci klas 1–6 i ich rodziców, Media początku XXI wieku, Mediamorfozy*, t. 27.
- Kuchta J., 2013, *Seniorzy offline czy online? O wykluczeniu cyfrowym starszego pokolenia*, „Studia Kulturoznawcze”, nr 2 (4).

- Panek T., Czapiński J., 2013, *Wykluczenie społeczne*, [w:] J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013: warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2013.
- Sawicka A., *Wykluczenie cyfrowe w Polsce* https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senato-pracowania/133/plik/ot-637_internet.pdf [dostęp: 5.03.2018].
- Szmigielska B., Bąk A., Hołda M., 2012, *Seniorzy jako użytkownicy Internetu*, „Nauka”, 2.

Wykluczenie cyfrowe osób dorosłych – mit czy problem społeczny

Streszczenie

Coraz częściej Internet staje się źródłem relacji międzyludzkich, miejscem zdobywania i przetwarzania informacji, środkiem do realizacji celów. Funkcjonowanie bez możliwości skorzystania z dobrodziejstw sieci staje się niemal niemożliwe dla człowieka. Wydawać się może, że ten postęp cyfryzacji, który tak szybko zdominował funkcjonowanie człowieka może być barierą w sprawnym funkcjonowaniu osób dorosłych. Aby zweryfikować niniejsze zjawisko podjęto się próby odpowiedzi na pytanie czy problem wykluczenia cyfrowego osób dorosłych jest wytworem pokolenia cyfryzacji czy społecznym problemem na miarę XXI wieku. W tym celu przeprowadzone zostało badanie, którego wyniki zaprezentowano w artykule.

Słowa kluczowe

wykluczenie cyfrowe, e-wykluczenie, Internet, pokolenie BC, cyfryzacja

Digital Exclusion of Adults – a Myth or a Social Problem

Summary

Increasingly, the Internet is becoming a source of interpersonal relations, a place for acquiring and processing information, a means to achieve goals. Operation without the possibility of using the benefits of the network becomes almost impossible for a human being. It may seem that the progress of digitization, which so quickly dominated the functioning of man, can be a barrier to the efficient functioning of adults. To verify this phenomenon, we attempted to answer the question whether the problem of digital exclusion of adults is a product of the generation of digitization or a social problem of the 21st century. To this end, a study was conducted, the results of which are presented in the article.

Keywords

digital exclusion, e-exclusion, Internet, BC generation, digitalization